

RAMAZAN ORUCUNUN HİKMETLERİ VE FAYDALARI

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn. Hamden kesîren, tayyiben mübâreken fîhi alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi ihsânin ilâ yevmi'd-din.

Emma ba'd.

Aziz ve mübarek muhterem kardeşlerim!

Ramazanınız mübarek olsun. Allahu Teâlâ hazretleri Ramazan'ın içinde bulunan sevaplardan, mükâfâtlardan, ecirlerden, rahmetlerden, nimetlerden, maddî mânevî mükâfâtlardan cümlelerinizi istifade ettirsin. Sağlıkla, âfiyetle Ramazan'ı sürüp, Kadir gecesine erip, Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanıp, Ramazan içinde mağfûrîn zümresine dâhil olup süedâ ve sâlihînden olarak Cenâb-ı Hakk'ın rahmetine erip, geçmiş günahlarımızın silinmesini nasip eylesin. Çünkü Ramazan hakkı ile tutulduğu

zaman daha önceki Ramazan'la arasında geçen bütün günahları siler, afv u mağfiret ettirip kefaret olur.

a. Oruç Sizin Üzerinize Vazife Olarak Yazıldı

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ
عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

*Yâ eyyühe'llezîne âmenû kütibe aleykümü's-sıyâmü kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm lealleküm tettekûn.*¹

Kur'ân-ı Kerîm'de Bakara sûresinde bildirildiği üzere Ramazan orucu; bizden önceki insanlara da, bizden önceki ümmetlere de, bizden önceki peygamberlerin ashâbına ve etbâına da emrolunmuş.

Kütibe aleykümü's-sıyâm. “Oruç sizin üzerinize vazife olarak yazıldı.” *Kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm.* “Sizden önceki ümmetlerin üzerine de farz olarak yazdığı gibi.”

¹ 2/Bakara, 183.

Demek ki bizde yeni ortaya çıkmış bir ibadet değil, eskiden de vardı. Bu konuları işleyen, âyetleri açıklayan din kitaplarımızın yazdığına göre, mübarek âlimlerin yazdığı muteber kitaplarımızın bildirdiğine göre Hz. Âdem atamızdan beri oruç tutuluyordu. Allah rızası için oruç tutmak vardı. Yemesini içmesini ve diğer tabîî, beşerî haklarını durdurması, yapmaması ibadeti ta o zamandan beri vardı.

Yemek içmek biliyorsunuz insanoğlunun yaşamının şartıdır. Cenâb-ı Hak onu serbest kılmıştır. Yemek içmek, helalinden olmak şartı ile herkesin hakkıdır.

Elbette yiyecek içecek; hatta “ölmeyecek kadar, yaşasın” diye mecbur kaldığı zaman yenmeyecek bir şeyi bile yiyebilir. Mesela ölü eti yemek, ölmüş hayvan eti yemek haramdır. Ama adam çölde kaldı, başka yiyecek bir şey yok. Yiyebilir.

Neden?

Hayat mübarek olduğundan, muhterem olduğundan, hayatın korunmaya hakkı olduğundan ve Allahu Teâlâ hazretlerinin emirlerinin amaçlarından birisinin; İslâm'ın hedefle-

rinden, beş hedefinden birisinin de hayatı korumak olduğu bildirildiğinden hayatı korumak İslâm'ın vazifesidir. Koruyup kollamak, yaşamayı sağlamak, İslâm'ın vazifesidir.

Onun için birisi ötekisini öldüremiyor. Katil olmak haram, yasak. Birisi kendisini öldüremiyor.

“Can benim, sana ne ya, Allah Allah, ben artık yaşamak istemiyorum, ölmek istiyorum!” deyip kendisini öldüremiyor.

“Mevlâma kavuşmak istiyorum!”

Öyle şey yok! Kavuşmak bile istese O seni istediği zaman öldürür. Senin kendi hayatına son vermeye hakkın yok. İslâm böyle.

İslâm, hayatı korumayı hedef alıyor. Onun için yenmeyecek şeyi bile yiyebiliyor. Başka çare yok, domuz eti var. Uçak düştü, konserve-
velerin hepsi domuz eti. Adam, uçak ağaca takıldı, o paraşütle atladı, bir de baktı ki kendisi kurtulmuş, ama uçaktakilerin hepsi öldü. Uçağı buldu. Filmlerdeki gibi, Amerikan filmlerindeki gibi uçağı buldu. Tamam, konserve-

ler var. Ama yiyecek başka bir şey yok. Çöl ve-
yahut dağ veya kayalık neyse yiyebilir. Yemek
ve içmek, insanın hakkıdır.

Bir de evlilik insanın hakkıdır ve vazifesi-
dir. Bir taraftan da vazifesidir. Çünkü düşün-
elim ki bazı insanlar; “Allah’ın rızasını kazana-
cağız.” diye evlenmekten uzak duruyorlar.

“Ben rahibim, ben rahibeyim; evlenmeye-
ceğim.”

Herkes senin gibi düşünse ne olacak?

Olanlar öldükten sonra, şu anda yaşayan-
lar öldükten sonra -kimse de evlenmiyor- bir
nesil sonra dünya yüzünde insan kalmaz.

Herkes rahip oldu; ne olacak?

Olmaz böyle şey.

Bir nesil sonra, bunlar öldükten sonra yer-
yüzünde hiç kimse kalmaz. Olmaz böyle şey!

Onun için İslâm bildiriyor ki evlilik de se-
vap. Millet evliliğin sevap olduğunu bilmez.
Evlilik sevap. Yemek yemek hakkı, evlilik de
sevap. Buna rağmen oruçlu iken evliliğin ge-
rekleri de yasak. Oruç tutarken su da yasak,
yemek de yasak.

“Su da mı içmeyeceğim?”

İçmeyeceksin.

Neden? Ta Âdem atamız *aleyhisselam*’dan beri emredilen bu ibadetin sebebi, hikmeti, faydası, amacı, gayesi ne?

Bu, insana nefsine hâkim olmasını öğretmek için bir emir, bir alıştırma. Bir “egzersiz” değil de, “egzersiz” demeyelim, “bir çalışma.”

İnsan karşısında suyu görüyor. Hava da çok sıcak. Siz burada soğukta bir şeyin farkında değilsiniz. Dışarıda sıcaklık 4 derece, 5 derece. Ama Avustralya’da bugün bana bir haber geldi, günler çok uzun. “Havalar çok sıcak” diyorlar. Su karşısında duruyor. Temiz su. Su da helal; içki değil, bir şey değil. Hiçbir mahzuru yok, içinde katkı maddesi yok.

İçebilir mi?

İçemez.

Niye?

Oruçlu. İçmemeye, kendisini tutmaya alışacak. Yememeye kendisi alıştıracak. İnsanın

en kuvvetli arzusu yemek içmek ve evlilik arzusu. İnsan bu üç kuvvetli arzuya hâkim olmayı öğrendi mi o zaman bilge olur, çok faziletli bir insan olur.

Hiç kızmıyor. Düşünüyor, taşınıyor, kendisini tutabiliyor, frenleri sağlam. Son süratle gelirken bir frene basıyor, uçurumun kenarında zınk diye duruyor. Uçuruma yuvarlanmıyor.

Freni tutmazsa insan ne yapıyor?

Günahın içine dalıp gidiyor. Freni tutmayan bir arabanın çarşının pazarın içine girdiğini; tezgâhları, dükkanları, camekanları dağıtıp da öbür tarafa kadar eze eze bu tarafa gittiğini düşünün.

Ne deriz?

“Arabanın freni patlamış. Kamyon şu kadar insanı ezmiş, öldürmüştü.” deriz.

Bu maddî bir şey. Hemen onun resmini çekerler, basarlar; “Kamyonun freni patladı. Takviyesi tutmadı. Fırt çıktı. Kamyon çarptı, şöyle oldu, böyle oldu!”

Bu feci bir olay, bunu gazeteler yazar ama bu feci olayı herkes kendi hayatında da, kendi

özel hayatındaki davranışlarında da görebiliyor ve yapabiliyor.

Adamın freni tutmuyor, bıçaklıyor. Adamın fireni tutmuyor, haram yiyor. Adamın freni tutmuyor, günah işliyor. Evli olduğu halde bara, pavyona gidiyor. Yasak, günah olduğu halde kumar oynuyor.

Neden?

Freni tutmuyor. Frenleri tutmuyor; basıyor, basıyor. Biliyor; günah olduğunu biliyor, tilki gibi biliyor, ayan beyan biliyor. Amma velâkin meyhanenin önünden geçerken kafası; “Yapmamam lazım, içmemem lazım, tutayım kendimi, doktorlar da ‘içme’ dedi zaten, sıhhatime de zararlıymış.” diye düşünüyor, ayakları meyhaneye gidiyor. Giriyor içeriye; “Ver bir tane!” diyor. Tutamıyor kendini; bu frenlerin tamiri lazım.

Bu frenlerin tamiri işte oruç, işte idman. Hem de bir defa değil, iki defa değil, senede bir ay idmana giriyor. Sadece yemek içmek sanmayın.

Oruç, yemek içmekten ve evlilik işlemi yapmaktan durmak mıdır?

Değil, sadece o değil. Dilini yalandan, günahattan korumaktır. Gözünü harama bakmaktan korumaktır. Kulağını haramı dinlemekten korumaktır. Elini harama uzatmaktan korumaktır. Ayağını yasak yere gitmekten korumaktır.

Hâsılı hiçbir günaha yanaşmaması lazım.

Neden?

Çok açık anlaşılıyor. Hiç bir tereddüt yok. Helal olan suyu bile içmeyen bir insana haram olan bir şeye müsaade olur mu? Zaten bu helal de bunu içmiyor. Harama Allah müsaade eder mi? Hiç etmez. Zaten hiçbir zaman müsaade yok. Onları da yapmaması lazım.

Yaparsa ne olur?

Sadece “Su içmeyin, yemek yemeyin.” denmiş.

Sadece öyle denmemiş, hadisleri okumamışsınız. Azıcık okumuşsun, şu kadarlık okumuşsun. İlkokul çocuğu kadar bile İslâm hakkında bilgin yok. Bir sürü hadîs-i şerîf var. İşte ben size burada kırk tane hadîs-i şerîfi şimdi tıklar tıklar okuyayım. Kitabı getirdim ama zaman yok. Geç geldiniz. Ben hazırım, cemaat

yok. Okuyamadım. Bir dahaki sefere. Neyse bir dahaki sefere çabuk gelirsiniz, ben de anlatırım.

Oruç tutmak demek yalnız aç ve susuz kalmak değildir, bir. Harama bakmamaktır, günahı söylememektir vesaire, vesaire, vesaire; günahlardan da uzak durmaktır. Evet, işte “İnsanlar bunu öğrensin.” diye Hz. Âdem atamızla beraber oruç ibadeti konulmuş ve yapılmış ve bize de Ramazan ayında bir ay oruç tutmak farz olmuş.

b. Farz, ne demek?

“Farz” sözü çok önemli bir sözcük. Mutlaka her müslümanın yapması gereken ibadetlere “farz” denir. “Farz” demek, “Mutlaka yapılacak.” demek.

Oruç tutmak, İslâm’ın beş temel ibadetten birisidir. Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîflerinde bunu açıkça beyan etmiş. Çok önemli bir ibadettir. Bu bir ay aç durmak çok da faydalı bir ibadettir.

O kadar faydalıdır ki doktorlar artık gelsin benim yerime otursunlar; “Hocam, sen şöyle biraz kenara çekil, namaz kıldıracaksın, çok

yorulma, ben biraz anlatayım.” desin. Sabah-lara kadar size bu orucun faydalarını anlatsın. Çok faydası var.

Bir kere vücutta birikmiş tapon malları, stokları eritiyor.

Tapon mal ve stok ne demek?

“Göbek” demek, “yağ” demek, “fazla kilo” demek; hepsi bunların fazlalık.

Bu göbeğin ne faydası var?

Yok!

Bu göbek, bu faydasız şey neden oldu?

Fazla yedin de ondan. Depoya atıldı, depoya atıldı. Uzun zamandan beri burada duruyor. Bunun tüketilmesi lazım. Dükkânlar çarşıda pazarda bir ucuzluk yapıyor, malları satıyor.

Neden?

“Hocam, artık eskimiş bunlar; eski mallar gitsin, yenisi gelsin.” diye.

Ekmekçi kardeşler ne yapıyor?

Akşama kadar satılanı satıyor, satılmayanı ertesi gün bayat olarak mı satıyor? Hayır.

Onu dağıtıyor, eritiyor. Sabahleyin taptaze, bomboş raflara yeni, taze ekmekleri koyuyor. İşte bu orucun bir faydası; vücudun bu fazlalıklarını eritip vücudu tertemiz hâle getirmek. Bir faydası sadece bu.

Öteki faydalarının da haddi hesabı yok. Tabi iradenin kuvvetlenmesi, en önemli amaçlarından birisi. İnsanın iradesi, günahları yapmamak için kendisini tutabilmesi, oruçla çok kuvvetleniyor. Kamyonunun freni sağlam, arabasının freni sağlam. Tekerlekleri kabak değil, freni gevşek değil.

Frenin balataları erimiş, kampanaları pa-buçlara sürtüyor. Bazen arabanın frenine basıyorsun, araba hiç dinlemiyor, yine gidiyor.

Neden?

“Hocam, işte frenin balatalarını ihmal ettik. Yıpranmıştı, aşınmıştı tutmuyor.”

İşte o kendisini tutabilmek, iradesi kuvvetli olmak. Bir kere onu öğrenmek çok önemli.

Sabahleyin namaza kalkmak nasıl?

İrade kuvveti ile. Tabii insan çoluk çocuk olduğu zaman önce anasının babasının kuvveti ile kalkıyor.

“Hadi yavrum, kalk yavrum. Etme eyleme yavrucuğum. Hadi canım, bak oruç vakti geldi.”

O tarafa dönüyor, bu tarafa dönüyor. İşte yarı şaka, yarı gıdıklama, yarı üstüne su serpiştirme. Kardeşi varsa ayaklarından sürükleyerek, yorganı alarak; ötekisi yorganı bırakmak istemez, berikisi yorganı çeker. Bir komik, gülünç işler. O zaman başka.

Kardeşin, baban, annen, yardımcın olmadığı zaman bu namaz nasıl olacak?

Çelik gibi iradesi ile kendisi kalkacak. Namaz vakti geldi, hop kalkması lazım. İbadetleri yapmak için çelik gibi irade lazım. Günahlardan uzak durmak için çelik gibi irade lazım. Dersi çalışıp sınıfın birincisi olmak için çelik gibi irade lazım. Mesleğinde yükselmek için çelik gibi irade lazım. Her şeyin sapasağlam olması lazım, çelik gibi olması lazım.

Onun için de insanın işte böyle bir mânevî eğitim geçirmesi lazım.

İşte tasavvuf da onun için oruca çok önem veriyor. İslâm dininde de bu oruç ibadetinin fevkalade büyük önemi var. Allahu Teâlâ hazretleri bu orucu Allah'ın rızasını kazanmak amacı ile emretmiş. Ama bütün günahlardan kendimizi tutarak, kendimizi sıkıştırıp nefsimize zor gelen bütün ibadetleri de yaparak sevap kazanmak sureti ile... Çünkü nefsimizi sıkıştırmak lazım. Bu nefis, içimizdeki yapmak istemeyen tarafımız, sıkıştırılmalı. Ona fazla yüz verersen şımardıkça şımarır.

Yaramaz bir çocuk, şımarık bir çocuk, çarşıda giderken ne var ne yok anasından ister.

“Şu şekerden istiyorum.”

Peki, anne çocuğu seviyor, şeker alıyor.

Biraz sonra;

“Anne şu çörekten de istiyorum.”

Onu da alıyor.

Biraz sonra;

“Anne, şu oyuncaktan da istiyorum.”

Onu da alıyor. Alıyor, alıyor... “Eee” der sonunda. “Yavrum evde var, almayalım.” der.

Nefis de böyledir.

النفس كالطفل ان تهمله شبّ على حب الرضاع

وان تطفمه ينظم

*en-Nefsü ke't-tıfli in tühmilhü şebbe alâ
hubbi'r-radâi ve in teftımhü yenfetımü.*

Sabahları okuduğumuz *Evrad*'ımızda çok güzel bir şiir var. Mevlid gibi. Arapların çok kıymet verdiği bir şiir. Orada söylüyor.

en-Nefsü ke't-tıfli. “İnsanın nefsi çocuk gibidir.”

Verdikçe şımarır, daha çok ister. Verdikçe daha çok ister. Onu gemlemeyi öğrenmek lazım. Küçük çocuğa memeyi verdikçe kazık kadar olur hâlen süt emmeye kalkar.

Yahu, sen bebeklikten kurtuldun, konuşmayı öğrendin. Ne bu, hala anandan süt emmeye kalkıyorsun? Bunun bir zamanı var. İster ki devam etsin. Hatta bazıları da belki İslâmî kuralları bilmediği için kazık kadar adam oluncaya kadar çocuğa meme veriyor. Halbuki öyle değil. Bir zaman sonra kesmek lazım. Çocuk da artık kendisini tutmalı. Tutmayınca da kesmek lazım.

Nefis de böyledir. Nefis her şeyi ister ama nefsin sahibi, sen ve ben, hepimiz kendi nefsimizin sahibiyiz.

Nefis neye benzer?

Bizim atımıza benzer. Hepimizin bir bindiği at var. O ata benzer. Dizgini elimizde, çekersen durur. Dizgini çektin mi at durur. Kovboy filminde görmedin mi? Dıgıdık dıgıdık giderken bir çaktı mı at ayaklarını dayayıp tozu toprağa katarak duruyor. Nefsin dizginini düzgün çekmek lazım. Bırakırsan olmaz.

Ya da bazen ne yaparmış?

Hayvan bir kurnazlıkla dizginin demirini dişleri arasına alırmış. “Gemi azıya almak” deniyor. Azı dişi var ya, gemi azı dişine alınca, bu kenardaki etleri çektiğin zaman tazyik gelmiyor, acıma gelmiyor. At o zaman isteneni yapmıyor.

Gemi azıya aldığı zaman ne yapar?

Sahibi ‘dur’ dediği halde durmaz. Adanı daldan dala çarpar. Çünkü dalın altından kendisi geçer ama üstündeki süvarisi geçemez.

Taştan taşa vurur. Hoplar, zıplar düşürür. Nefis şımartılmamalı. Terbiyeli yetiştirmeli, eğitilmeli.

Nefsin eğitimi, dinin direğidir, temelidir. Evliyâ olmanın, iyi müslüman olmanın, Allah'ın rızasını kazanmanın ana şartıdır.

Allahu Teâlâ hazretleri onları sağlamayı cümlemize nasip eylesin. Sonuç itibari ile hepimizi cenneti ile cemali ile müşerref eylesin. Cennetine dâhil eylesin. Cehenneminde yakmasın. Doğrudan doğruya cennetine dâhil eylesin.

el-Fâtiha...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

29 Şa'bân 1421 / 27.11.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

